

lis költségvetést terjeszteni elő és igéri, hogy mindaddig, amíg a pénzügyminiszteri székben lesz, igyekezni is fog reális költségvetést készíteni. Mindenkor arra fog törekedni, hogy a zárószámadás kedvezőbb legyen, mint a költségvetés, mert ez a reális államháztartás.

A beszédet gyakran szakította félbe a Ház tetszészaja és a beszéd végén a képviselők hangos tapssal adtak tetszésüknek kifejezést.

Mentegetik magukat a nagybizottság tagjai.

— Egymásra tolják a tegnapi határozat odiumát. — Állványoznak már a fogadalmi templom körül. —

(Saját tudósítónktól.) Részletesen foglalkozott ma a *Délmagyarország* a fogadalmi templom nagybizottságának határozatával. Ez a határozat, amely teljes egészében magán hordja az inkonzekvenencia bélyegét, *városszerte kellemetlen meglepetést okozott*. A nagybizottság, amely *épen egy év óta nem adott életjelt magáról*, — most érthetetlen sietséggel megszólalt és szembe helyezkedve a közgyűlés legutóbbi állásfoglalásával, amely csak egyedül lehet jogos kifejezője a város akaratának. A senki által meg nem bízott nagybizottság elégtételt adott *Foerk* Erőnek, amennyiben hozzájárult az építész tervváltoztatásához s ezzel egyszerűen dezavualta Szeged várost, dezavualta Szeged közgyűlését! Olyan dolog ez, amire nem is tudunk példát.

Aki figyelemmel kísérte az eseményeket, az észrevehette rögtön, hogy ez az elégtétel csak színleges valami, nem is elégtétel, amennyiben nincsen meg benne az a főmotívum, hogy önként ajánlották föl. A tegnapi határozatot *kierőszakolták a nagybizottságtól*, terrorral és taktikai fogásokkal azok, *akiknek egyénileg is érdekükben állott*, hogy a fogadalmi templom elrontott alapozását és megkezdett építkezését a felülkerekedett közvélemény meg ne bolygathassa. Ezeknek a *gyanus elemeknek* sikerült is a nagybizottság ismert határozatának meghozatalába beugratni. Ezzel még azonban koránt sincs vége a dolognak.

Maguk a nagybizottság tagjai érzik legjobban, hogy tegnapi gyöngeségük miatt milyen fonák helyzetbe kerültek és a mára már teljesen kialakult helyzet után, arra törekednek, hogy *egymásra hárítsák a tegnapi határozat odiumát*. Tudják ugyanis jól, hogy *Szeged társadalmának színe előtt fentartott fővel meg nem állhatnak*, — mert ez a társadalom egyszer már félreérthetetlenül kifejezte, hogy a drága milliókba kerülő templomot nem hagyja *kontár kezek* által elrontani és a Schulek-féle művészi terveket nem hagyja külön ambíciók érvényesülése végett megsemmisülni. De persze eső után késő a köpönyeg; mit tehetnek már most a bizottsági tagok *a saját érdekükben*: nyilatkoznak.

A nagybizottság egyik tagja, aki igen agresszíven ellenezte mindég a Foerk-féle változtatásokat, de a tegnapi gyűlésen egy-két gyöngye felszólalás után hamarosan kapacitáltatott, a következőket mondotta ma a *Délmagyarország* munkatársának.

— Bár én is részt vettem a nagybizottság tegnapi gyűlésén, nagyon féved azonban az, aki azt hiszi, hogy nekem tetszik a tegnapi határozat. Én fel is szólaltam néhányszor, de kérem, ottan nem lehetett komolyan tanácskozni, mert mindjárt *lehurrogták az embert*. Különbösen is olyan zaj volt, annyian beszéltek egyszerre, hogy azt se lehetett tudni, miről van tulajdonképpen szó. És az elnök rendesen olyankor szavaztatott, mikor tőpöntjén volt a bábeli zürzavar. Azután meg Foerkkal nem lehetett vitatkozni. Ha az ember ellenvéleményen volt vele, mindjárt *személyi kérdést akart belőle csinálni*, már pedig nekem semmi kedvem sincs lovagiaskodni.

Régi álláspontján megmaradt többek között *Tóbiás* László műépítész is, aki egyébként a tegnapi gyűlésen néhányszor kifejtette erélyesen ellenvéleményét. Természetesen őt is le akarta inteni Foerk és valósággal ráoktrojálta véleményét. *Tóbiás* ma a következőképen nyilatkozik:

— Menteni lehet a tegnapi határozatot azzal, hogy *a nagygyűlés kényszerhelyzetben volt*. Az alapok tudvalevőleg már Foerk tervei szerint vannak lerakva, változtatni azokon *óriási költség nélkül nem lehet*. A többi változtatások pedig közvetlenül az alapépítkezésből folynak. Ha már most a várost nem akarjuk esetleges pörnek, fölösleges kiadásoknak kiténni, akkor mindent el kell fogadnunk. Az én véleményem szerint Foerknak a most már moderált változtatásai is még *mindig az egységes stílus rovására mennek*. Ezt ki is fejtettem tegnap, de Foerknak az volt az egyetlen érve ezzel szemben, hogy ő építi a templomot és nem én.

— Még mindig lehetne azonban a stílus egységét megmenteni, *anélkül, hogy a megkezdett alapozást megbolygatnánk*. Még pedig olyképen, ha *Jászai Géza* elállana attól a kívánságától, hogy az abszis annyira kibővítették, hogy oda egy nagyobb oltár beleférjen. Erre már nincs is szükség, mert sokkal kellemesebb hatást tesz olyan kis kápolna, amilyent Schulek tervezett az oldalhajók végződésénél. Katolikus templomokban úgy is csak egy főoltár szokott lenni, szükségtelen, hogy azonkívül még két nagy *mellék-főoltár legyen*. Ha pedig az abszist nem bővitenék ki, akkor a rozetta megmaradhatna az oldalakon és nem kellene a háromas ablakokkal megbontani a stílus egységét. Nekem most is ez az álláspontom.

Jászai Géza c. püspök szintén nyilatkozott:

— Én teljesen egyetértek, — mondotta, — Foerk tervváltoztatásaival, csak a tornyok kiképzését *nem helyeslem és nem helyeslem*. Meg is mondtam Foerknak, hogy hagyja el a süveg alakú tornyokat és állítsa vissza Schulek-tervét Foerk azonban egy újabb torony-kombinációt készített, amit még nem láttam, mert *a tegnapi gyűlés végét nem tudtam kívárni*, hanem előbb eltávoztam. Az oldalhajók kibővítését *én kértem*, mert az abszis olyan szűk volt, hogy *oda nem lehetett volna oltárt tenni*. Emiatt kell aztán egyes külső változtatásokat is eszközölni.

A fogadalmi templom építkezését

egyébként még nem folytatják. Március végére tervezte Foerk a munkálatok megkezdését, de a munkások már nagyon türelmetlenek. Naponta sok munkás jelenik meg a vállalkozó Winkler és Ottovay cégnél és sürgetik a munkák megkezdését. Ennek hatása alatt a vállalkozók már az állványozást meg is kezdték és most egyelőre állványoznak és várják az építési engedélyt.

A hercegprimás harcias beszéde.

— Az integrál-katholicizmus. —

(Saját tudósítónktól.) A magyar katolikusok legrégibb irodalmi intézménye a *Szent István Társulat* ma tartotta meg évi közgyűlését Budapesten, amely a szokottnál is jelentőségteljesebb volt, nemcsak azért, mert a társulat főnnállásának hatvanadik évfordulóját a közgyűlés külső keretei is jelezték, amennyiben a püspöki kar tagjai és más egyházi és világi előkelőségek a szokottnál is nagyobb számban jelentek meg, — hanem főként azért, mert a mai közgyűlésen *Csernoch* hercegprimás első ízben vetette föl nyilvánosan az *integrál-katholicizmus* kérdését, mely a külföldön már néhány év óta foglalkoztatja a katolikus közvéleményt.

Ez az irányzat, mely Franciaországból indult ki és Németországban vert nagyobb hullámokat, a közéleti és különösen az irodalmi téren integrális, tehát más irányzatokkal minden közösséget megtagadó katolicizmust követelt és modernistának bélyegezett mindenkit, aki az emberiség kulturmunkájából kivette a maga részét.

A jubiláris közgyűlést az elnöklő *Csernoch* János hercegprimás nyitotta meg. Nagy figyelemmel hallgatott beszédében a többi közt ezt mondta:

— Mikor most elérkezett az ideje annak, hogy a *mi katolikus mozgalmainkat: a tudományos és irodalmi, társadalmi akcióinkat a kezdés nehézségei után biztos alapokra helyezzük*, minden megrázkódtatás ellen megóvjuk és ami a fő, azok sikerét biztosítsuk, föltétlenül szükséges, hogy katolikus ügyeink irányítói és munkatársai olyanok legyenek, akik bebizonyították, hogy kegyelmes lelkükben kiapadhatatlan erőforrás van. Híveket és tagokat a külső hatás is az egyházhoz vonzhat, de akik eredményes munkát akarnak végezni, azoknak *egész katolikusoknak* kell lenniök, akiket a saját lelkük táplál. Az egyház az oltártól küldi híveit a világba, a cselekvésre. Akik magukkal viszik az élet kenyerének erejét, azokban megbizik az egyház. Ezek a munka hevében tévedhetnek s az illetékes egyházi tekintélyek szerető figyelmeztetésére rászorulhatnak, de soha sem érdemlik meg a testvéreik kiméletlen kritikáját és szándékaiknak félremagyarázását. A testvéreknek marakodó akadémuskodása könnyen leszorítja őket az aktivitás teréről s így megfosztja az egyházat sokszor a legértékesebb szellemek munkájától. Ujabb időben fájó szívvel láttuk a külföldön a legtevékenyebb katolikusok ellen irányuló kritika pusztítását épen olyan oldalról, ahol magukat még katolikusabbaknak, *integrális* katolikusoknak tartották. *Végtelenül sajnálnám, ha egyes szomorú jelekből azt kellene következtetnem, hogy az integrál katolikus kritika hazánkban is megkezdene bénító, negatív működését*. Komolyan kell figyelmeztetnem hazánk katolikusait, hogy becsüljék meg amúgy is annyira kevés katolikus munkásainkat és álljunk melléjük őszinte, igaz lélekkel és lelkesedéssel. *Ha vannak hibák vagy gyanus kikezdések: iparkodjunk a dolgot magunk között tisztázni és elintézni*. De ne kapaszkodjunk egy-egy rossz megválasztott szóba vagy szerencsétlen kifejezésbe, hanem nézzük a katolikus tevé-